

A nép teológiája nyomában - Ferenc pápa tanítóhivatalának forrásai

Kisnémet László Fülöp

Richard R. Gaillardetz amerikai fundamentálteológusnak egy 2016-os megfogalmazását követve Ferenc pápa pontifikátusa alatt a „pasztorális magisztérium” felemelkedésének lehetünk tanúi. Ennek a tanítóhivatali vízióknak és gyakorlatnak főbb elemei többek között az egyházi decentralizáció, valamint a szinodális egyház szolgálata. A 2021-ben útjára indított szinodális folyamat is azt látszik erősíteni, hogy az argentin egyházfő programjának vizsgálatát annak az egyháztani vízióknak a tükrében fontos és érdemes elemezni, amelynek csírái már a 2013-ban kiadott Evangélium gaudium kezdetű apostoli buzdításában felfedezhetőek voltak. Előadásomban még korábbra törekszem visszanyúlni: annak az argentin egyháztannak a főbb pontjait törekszem bemutatni, amely jelentős hatást gyakorolt Ferenc pápa gondolkodására, és amelynek teológiája a jelen pontifikátusban is érvényre jut a tanítóhivatali és szimbolikus pápai megnyilatkozásokban.

Túl vagyunk már a pápa megválasztásának nyolcadik évfordulóján, azonban a magyar nyelvű katolikus teológia – véleményem szerint – viszonylag kevés figyelmet szentelt (legalábbis a publikációk szintjén) Róma jelenlegi püspöke teológiájának árnyalt bemutatására és elemzésére. Természetesen a pontifikátus napjainkban is tartó szolgálata miatt minden bizonnyal még nem adott az a távolság, amely kimerítő tárgyalást tenne lehetővé, azonban éppen annak az örökségnek a vizsgálata vihet bennünket közelebb a „Ferenc-jelenség” megértéséhez, amelyből a pápa megérkezett egyetemes szolgálatába. Ezt az örökséget a nép teológiájának, vagy népi teológiának (illetve a népi lelkipásztorkodás teológiájának) nevezik, amelynek egyik legnevesebb képviselője Lucio Gera (1924–2012) volt. Gera a CELAM (Latin-amerikai Püspöki Tanács) 1979-es pueblai közgyűlésének egyik meghatározó teológusának számított; és nem feledhetjük, hogy az ötödik, 2007-es közgyűlés egyik legfontosabb szereplője éppen Jorge Mario Bergoglio volt. Fontos hangsúlyoznunk ennek az argentin teológiai vonalnak az autenticitását, amelyet szükséges elkülönítenünk a hazánkban is sokkal inkább ismert felszabadítási teológiától, amelynek olykor követőjeként igyekeznek bemutatni Ferenc pápát. A nép teológiájáról Carlos María Galli egy tanulmánya már elérhető a magyar olvasóközönség számára (2016), amelyet előadásom sorvezetőjének tekintek. Mindezen túl a recens idegen (főként olasz és német) nyelvű szakirodalom eredményeibe kívánok bepillantást nyújtani.

Előadásomban tehát a nép teológiájának fő tételeit igyekszem bemutatni: ehhez elsőként a nép fogalmát, a nép és az egyház viszonyát, valamint az evangelizáció folyamatát fontos szemügyre vennünk Lucio Gera gondolkodásának a tükrében. A nép teológiája nagyon is figyelembe vette a „nép” latin-amerikai valóságát, vagyis annak gazdasági, kulturális és társadalmi dimenzióit, és mindezekre teológiai és pasztorális reflexiót kínált. Az irányzat a II. Vatikáni Zsinat egyháztanának argentin recepciójából nőtt ki, és a „népet” az idők jeleinek egy megnyilvánulásaként szemlélte. Továbbá, éppen a zsinati fejlemények tükrében, fontos eleme a nép teológiájának a *sensus fidelium*, a hívők kollektív hitérzéke, amely az egyházi recepció megújult kommunió-modelljében a Tanítóhivatal mellett egyenrangú félként jelenik meg. A

hitérzék egy megnyilvánulásaként tartja számon az argentin egyházban a népi jámborságot, amelyre Ferenc pápa is felhívta a figyelmet az elmúlt években. Talán ezen a ponton sejlik fel előadásom vallástudományi relevanciája: a népi jámborság, mint a vallásos élet egy megnyilvánulása a jelenlegi pápa szerint nem pusztán érdekes vizsgálati szegmens, hanem arról árul el valamit, hogy a hit megélésének módjai hogyan hathatnak éppen a *sensus fidelium* révén a hittartalmak újabb megfogalmazásaira. Előadásom végén csupán néhány hipotézist szeretnék megfogalmazni a magyar katolikus vallási élet egy közelmúltbeli megnyilvánulása, az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus tapasztalatából merítve az argentin népi teológia fent említett kategóriái alapján.